

**โปรแกรมการจัดการความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24**
PROGRAM MANAGEMENT, KNOWLEDGE MANAGEMENT, LEARNING FOR TEACHER EDUCATION UNDER
SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 24

อติกันต์ โชติสวัสดิ์¹ รศ.จตุพร เพ็งชัย² และ ผศ.ดร.ยุพาสรี ไพวรรณ³

Atikarn Chotsawat¹ Asst.Prof.Chathuporn Pengchai² and Asst.Prof.Dr.Yupasri Paiwan³

¹สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม 44000

²ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม 44000

³สาขาวิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม 44000

¹ Program in Educational Administration, Faculty of Education, Mahasarakham University,
Mahasarakham 44000, Thailand

² Department of Education Psychology and Guidance, Faculty of Education, Mahasarakham University,
Mahasarakham 44000, Thailand

³ Major of Psychology, Faculty of Education, Mahasarakham Rajabhat University,
Mahasarakham 44000, Thailand

*Corresponding author: Email: folkfew55@gmail.com

วันที่รับบทความ 24 พฤษภาคม 2562 วันที่แก้ไขบทความ 5 กันยายน 2562 วันที่ตอบรับ 6 ตุลาคม 2562 วันที่เผยแพร่ 30 เมษายน 2562

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1. ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 และ 2. สร้างโปรแกรมการจัดการความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 จำนวนประชากร 2,510 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา/ครูผู้สอนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 จำนวน 346 คน โดยใช้ตารางของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) และผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนคุณภาพ (Best Practice) ที่มีความรู้ ความสามารถ และเชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 คน เครื่องมือได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.34-0.76 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.82 แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของการจัดการความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก และความต้องการจำเป็นในการจัดการความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้มากที่สุดคือ การให้ครูสามารถลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ที่สามารถวางแผนการสอนและมอบงานให้ผู้เรียนปฏิบัติร่วมกันได้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นบรรยากาศที่ดีในการเรียน เพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกอบอุ่นและเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข การมีความรู้ความเข้าใจ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) ในการเรียนรู้ ครูควรได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการนำสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการเรียนการสอนกำหนดเป้าหมายการประเมิน การสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลสอดคล้องกับหลักสูตร การสอนไปกระจายและเผยแพร่ เช่น การนำไปใช้ การส่งผลงาน เข้าประกวดการจัดนิทรรศการ

2. โปรแกรมการจัดการความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 24 มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้เพื่อพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 และ 4.24 ตามลำดับ

คำสำคัญ: โปรแกรมการจัดการความรู้ การจัดการความรู้ การเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา

ABSTRACT

This study aims to : 1. study the current and desirable knowledge management and learning management of teachers for schools under the Office of Education School District 24 and 2. Create a program of teacher knowledge management, learning management for schools under the Office of Secondary Education District 24. The samples include school administrators/teachers in schools under the Office of Secondary Educational Service Area 24 area of 346 people square using the Krejcie and Morgan and qualified. Including administrators and teachers in school quality (Best Practice) with knowledge, skills and expertise, Learning of 5 people. Tools include a questionnaire with the discrimination from 0.34 to 0.76 with a confidence score of 0.82, both questionnaires and evaluate the suitability and feasibility. Data were analyzed using mean and standard deviation.

The results were as follows :

1. The current state of knowledge of the teacher learning at a high level overall. The desirable state of knowledge of the teacher learning at a high level overall and the need to manage knowledge of management, teachers learn the most. The teacher can reduce duplication of subjects that can be taught and delivering projects that the students practice together, activities for the learning atmosphere in the classroom to help the students feel welcome and learn to be happy, to have a better understanding of the learning activities that encourage learners. The use of information technology (ICT) in learning. Teachers should be supported in bringing electronic media for learning and target evaluation development of the curriculum and assessment. Teaching to publish and distribute such application submission contest exhibitions.

2. Knowledge management of learning for teachers and students. Secondary Educational Service Area Office Area 24 is appropriate and has the possibility to apply for teacher development curriculum for schools Secondary Educational Service Area Office Area 24 with an average of 3.65 and 4.24 respectively.

Keywords: Program Management, Knowledge Management, Learning for Teacher

บทนำ

ปัจจุบันโลกได้เข้าสู่ยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ด้านต่าง ๆ จำเป็นต้องใช้ความรู้มาสร้างผลผลิตให้เกิดมูลค่ามากยิ่งขึ้น การจัดการความรู้เป็นคำกว้าง ๆ ที่มีความหมายครอบคลุมเทคนิค กลไกต่าง ๆ มากมายเพื่อสนับสนุนให้การทำงานของแรงงานความรู้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น กลไกดังกล่าวได้แก่ การรวบรวมความรู้ที่กระจัดกระจายอยู่ที่ต่าง ๆ มารวมไว้ที่เดียวกัน การสร้างบรรยากาศให้คนคิดค้น เรียนรู้ สร้างความรู้ใหม่ ๆ ขึ้น การจัดระเบียบความรู้ในเอกสาร และทำสมุดหน้าเหลืองรวบรวมรายชื่อผู้มีความรู้ในด้านต่าง ๆ และที่สำคัญที่สุด คือการสร้างช่องทางและเงื่อนไขให้คนเกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกัน เพื่อนำไปใช้พัฒนางานของตนให้สัมฤทธิ์ผล ซึ่งการที่องค์กรจะสร้างและรักษาความได้เปรียบ ในการแข่งขันได้นั้นขึ้นอยู่กับความสามารถขององค์กรในการทำให้งานการเรียนรู้หมุนได้รวดเร็วและต่อเนื่อง ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อองค์กรมีกระบวนการที่เป็นระบบในการค้นหา สร้าง รวบรวม จัดเก็บ เผยแพร่ ถ่ายทอด แบ่งปัน และใช้ความรู้ กระบวนการที่ว่านี้คือ “การจัดการความรู้” (สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2548)

การจัดการความรู้เป็นกระบวนการดำเนินการร่วมกันโดยผู้ปฏิบัติงานในองค์กร โดยนำความรู้ความชำนาญที่ฝังลึกในตัวคน หรือจากประสบการณ์ในการทำงานมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน นำมาสร้างและใช้ความรู้ในการทำงาน เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่คนสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติได้ให้เกิดประสิทธิผลดีขึ้นกว่าเดิม และเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้องค์กรบริหารทรัพยากรที่มีอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นแนวความคิดของการบริหารจัดการที่มีความสำคัญและเห็นคุณค่าของบุคคลในองค์กรซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากสังคมโลกในยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทุกด้าน (บุรชัย ศิริมหาศร, 2550, หน้า 12) การจัดการความรู้จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการดึงศักยภาพที่ซ่อนเร้นของครูออกมาใช้ประโยชน์ในหลากหลายมิติโดยนำความรู้ความชำนาญที่ฝังลึกในตัวคน (Tacit Knowledge) จากประสบการณ์ในการทำงานมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน นำมาสร้างและใช้ความรู้ในการทำงานเกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่คนสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้ให้เกิดประสิทธิภาพสำหรับพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามมาตรฐานตำแหน่งและมาตรฐานวิทยฐานะของครู การพัฒนานวัตกรรมการศึกษา คุณภาพการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ (ถวัลย์ มาศจรัส, 2552, หน้า 9)

บุญดี บุญญากิจ และนงศ์ลักษณ์ ประสบสุขโชคชัย (2550, หน้า 6) กล่าวว่า การจัดการความรู้ คือ กระบวนการนำความรู้ที่มีอยู่หรือได้เรียนรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร โดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ เช่น การสร้าง รวบรวม แลกเปลี่ยนและใช้ความรู้ นอกจากนี้ เจษฎา นกน้อย (2552, หน้า 6) กล่าวว่า การจัดการความรู้เป็นกระบวนการอย่างเป็นระบบในการแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้หรือนวัตกรรมและการจัดเก็บความรู้ที่เหมาะสม เพื่อประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน อันจะก่อให้เกิด การแบ่งปันและถ่ายทอดความรู้ ดังนั้น การจัดการความรู้ หมายถึง การร่วมกันคิดค้นองค์ความรู้ ที่มีอยู่ในองค์กรหรือภายในองค์กรมาพัฒนาจัดระบบแบ่งปันและเรียนรู้ เพื่อให้องค์การบรรลุเป้าหมายของการทำงาน

การจัดการความรู้จึงเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่ง ที่จะช่วยให้สถานศึกษาสามารถเอาข้อมูลสารสนเทศที่มีอยู่ทั้งในโรงเรียน ชุมชน และสังคม มาจัดระเบียบและพัฒนาปัญญาของผู้เรียน การจัดการความรู้จึงเป็นศาสตร์ใหม่ที่เหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับสังคมไทย อันเป็นสังคมที่อุดมไปด้วยความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล สถาบัน หลักศาสนา ความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณี แหล่งความรู้ อาชีพ วิถีชีวิต ฯลฯ ซึ่งสถานศึกษาจะต้องมีศักยภาพเพียงพอที่จะดึง (Capture) เอาองค์ความรู้เหล่านั้นมาพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน การจัดการความรู้ จึงเป็นศาสตร์ที่เหมาะสมสอดคล้องกับหลักปฏิรูปการศึกษาของชาติที่สถานศึกษาควรศึกษานำไปประยุกต์ใช้ (รุ่ง แก้วแดง, 2545)

องค์ประกอบสำคัญของการจัดการความรู้ คือ คน เทคโนโลยี และกระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Process) โดย “คน” ถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดเพราะเป็นแหล่งความรู้และเป็นผู้นำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ “เทคโนโลยี” เป็นเครื่องมือเพื่อให้คนสามารถค้นหา จัดเก็บ แลกเปลี่ยน รวมทั้งนำความรู้ไปใช้อย่างง่ายและรวดเร็วขึ้น ส่วน “กระบวนการจัดการความรู้” นั้น เป็นการบริหารจัดการเพื่อนำความรู้จากแหล่งความรู้ไปให้ผู้ใช้ เพื่อทำให้เกิดการปรับปรุงและนวัตกรรมองค์ประกอบทั้ง 3 ส่วนนี้ จะต้องเชื่อมโยงและบูรณาการอย่างสมดุล (สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2548)

ดังนั้นการนำแนวความคิดการจัดการความรู้มาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาครูผู้สอนให้มีประสิทธิภาพซึ่งเน้นการใช้การจัดการความรู้เพื่อปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรและพัฒนาบุคลากรให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน เกิดการสร้างองค์ความรู้ใหม่ในองค์กรซึ่งกันและกัน จึงเห็นได้ว่าหากมีการจัดการความรู้จะเป็นส่วนสำคัญยิ่งต่อการจัดการศึกษาและวิธีการที่สำคัญสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาและส่งเสริมและเอื้อต่อการปฏิบัติงานของครูให้บรรลุผลสำเร็จ การจัดการความรู้และองค์ความรู้ เพื่อพัฒนากำลังคนที่มีคุณภาพโดยเฉพาะสถานศึกษาซึ่งมีหน้าที่หลักเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน จะต้องมีการปรับตัวปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ใหม่และเปลี่ยนวิธีทำงานใหม่ ปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน กล่าวคือ สถานศึกษาต้องมีการจัดการความรู้เพื่อให้ครูและสถานศึกษามีประสิทธิภาพในส่วนของ “โรงเรียน” ตามแนวคิดของ ฮอย และมิสเกล (Hoy and Miskel, 2001, p. 32) เห็นว่าโรงเรียนเป็นองค์กรให้บริการในด้านการเรียนการสอนและการเรียนรู้เป็นหลัก เป้าหมายสุดท้าย (Ultimate Goal) ของโรงเรียนก็คือการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งสำคัญคือวิธีการจัดการของครู (จำเริญ จิตรหลัง, 2552, หน้า 17)

ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนโรงเรียนจำปาสักวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 มีความสนใจที่จะพัฒนาการจัดการความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาให้มีความเหมาะสมกับยุคสมัยและการปฏิรูปการศึกษา โดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้ของครูจะต้องอาศัยความรู้และกระบวนการที่เหมาะสมในการจัดการความรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และการพัฒนาที่ดีที่สุดตามศักยภาพบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดเกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และแสวงหาแนวทางใหม่ในการพัฒนาครูที่มีประสิทธิภาพ โดยมุ่งหวังให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาการเรียนรู้และคุณภาพของผู้เรียน เป็นกระบวนการสำคัญที่จะทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ สามารถนำองค์ความรู้นั้นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ส่งผลต่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24
2. เพื่อสร้างโปรแกรมการจัดการความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24

กรอบแนวคิดการวิจัย

การจัดการความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 ผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. การจัดการความรู้ได้ศึกษาเอกสารของวิจารณ์ พานิช (2548, หน้า 1-30) สถาบันการจัดการความรู้เพื่อสังคม (2548, หน้า 1-45) สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2548, หน้า 1-48) บุญดี บุญญาภิกิจ และนงลักษณ์ ประสบสุขโชคชัย (2550, หน้า 1-50) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550, หน้า 1-34) บุรชัย ศิริมหาสาร (2550, หน้า 1-50) แมคคีน และสมิท (McKeen and Smith, 2003, pp. 51-58) สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา (2550, หน้า 1-95) จากการสังเคราะห์กรอบแนวคิดการจัดการความรู้ ผู้วิจัย ได้บูรณาการกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้ดังนี้

- 1.1 กระบวนการจัดการความรู้
- 1.2 เครื่องมือการจัดการความรู้
- 1.3 ปัจจัยความสำเร็จ
- 1.4 ปัจจัยที่เอื้อ/ มีอิทธิพล

2. ด้านการจัดการเรียนรู้ ของทศนา แคมมณี และพิมพ์นธ์ เดชะคุปต์ (2547, หน้า 1-7) สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2547, หน้า 13) ชีระ รุญเจริญ (2550, หน้า 180-239) กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 1-72) สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา (2550, หน้า 20) นิชาภา พราวศรี (2551, หน้า 17) ญัฐพันธ์ เจริญนันทน์ (2552, หน้า 287) และแมทธิวส์ (Mathues, 2003, p. 1208-A) จากการสังเคราะห์กรอบกระบวนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้บูรณาการกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้ดังนี้

- 2.1 การบูรณาการเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้
- 2.2 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน
- 2.3 การใช้รูปแบบและเทคนิควิธีการสอนอย่างหลากหลาย
- 2.4 การพัฒนาสื่อและนวัตกรรม
- 2.5 การวัดและประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง

3. แนวคิดว่าด้วยองค์ประกอบโปรแกรมของวราภรณ์ โพธิ์ศรีประเสริฐ (2545, หน้า 39); สุดาเรศ แจ่มเดชศักดิ์ (2543, หน้า 58) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบโปรแกรมไว้ 5 ขั้นตอนดังนี้

- 3.1 หลักการ
- 3.2 วัตถุประสงค์
- 3.3 เนื้อหา
- 3.4 วิธีการพัฒนา
- 3.5 การประเมินผล ติดตาม และสะท้อนผลการพัฒนา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องโปรแกรมการจัดการความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และพัฒนาโปรแกรมการจัดการความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นโดยผู้วิจัยดำเนินการเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์โปรแกรมการจัดการความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 สังเคราะห์ข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 เพื่อให้ได้องค์ประกอบและตัวชี้วัด การจัดการความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 สร้างเป็นแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์

ขั้นตอนที่ 4 ตรวจสอบความสมบูรณ์และคุณภาพของเครื่องมือที่ได้โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน

ระยะที่ 2 สร้างโปรแกรมการจัดการความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

ขั้นตอนที่ 1 นำผลการวิจัยที่ได้จากระยะที่ 1 มาคัดค้านและความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษา Best Practices เกี่ยวกับการจัดการความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา จำนวน 3 โรงเรียน ๆ ละ 2 คน ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 รวมทั้งสิ้น 6 คน โดยได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ขั้นตอนที่ 3 สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 เพื่อสรุปโปรแกรมการจัดการความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินโปรแกรมการจัดการความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา (โดยประเมินความถูกต้อง/ความเหมาะสม/ความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์หรือคุณค่า) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของโปรแกรมการจัดการความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา/ครูผู้สอน จำนวน 2,510 คน จากสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 118 คน ครูผู้สอน จำนวน 2,392 คน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็ก 35 แห่ง โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 12 แห่ง โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 5 แห่ง ขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 3 แห่ง รวมทั้งสิ้น 2,510 คน จากโรงเรียน จำนวน 55 แห่ง

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา/ครูผู้สอน จากสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1.2.1 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ, 2553) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 346 คน

1.2.2 สุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

1.2.3 คำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละชั้นภูมิ แล้วสุ่มแบบง่าย (Simple Sampling)

2. โปรแกรมการจัดการความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24

ผู้บริหารและครูในโรงเรียนคุณภาพ (Best Practice) จำนวน 3 โรงเรียน ๆ ละ 2 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 รวมทั้งสิ้น 6 คน โดยได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์ในการเลือกโรงเรียนคุณภาพ (Best Practice) หมายถึง โรงเรียนที่มีการจัดการความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 2 ชนิด ได้แก่

1.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์และโปรแกรมการจัดการความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์และ โปรแกรมการจัดการความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามการจัดการความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด ตามกรอบโปรแกรมการจัดการความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับอุปสรรคและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมได้อย่างอิสระ

1.2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างสำหรับสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูโรงเรียนกลุ่มที่เป็น (Best Practice) ตามกรอบการจัดการความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24

2. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์และโปรแกรมการจัดการความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24

2.1.1 ศึกษาหลักการและทฤษฎีจากเอกสารตำราที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้วิธีการสร้างแบบสอบถาม ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาสร้างเป็นแบบสอบถาม เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ และปรับปรุง แก้ไขตามคำแนะนำ

2.1.3 นำเครื่องมือที่ได้เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index of Item Objective Congruence : IOC) ซึ่งกำหนดค่าตั้งแต่ .60 ขึ้นไป

2.1.4 นำเครื่องมือไปทดลองใช้ (Try out) สถานศึกษาที่เป็นกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-Total Correlation) และนำแบบสอบถามที่มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตามเกณฑ์ ตั้งแต่ 0.20-1.00 ผลปรากฏว่า แบบสอบถามมีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.34-0.76 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ออกไปทดลองใช้แล้วไปหาค่าความเชื่อมั่น โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 99-101) ซึ่งพบว่าแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.82

2.1.5 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

2.1.6 นำแบบสอบถามไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

2.2 แบบสัมภาษณ์ ผู้บริหารโรงเรียนต้นแบบ (Best Practice) ตามกรอบการจัดการความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม เพื่อสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามระเบียบแนวทางการปฏิบัติของราชการ ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ทำหนังสือถึงสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 346 ฉบับ และนัดหมายเพื่อขอรับคืนภายใน 2 สัปดาห์ ที่ฝ่ายงานสารบรรณของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24

3. สัมภาษณ์ผู้บริหารและครูในโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง เพื่อสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้เป็นโปรแกรมการจัดการความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้ มาดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ทั้งหมดมาหาคะแนน จากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเกณฑ์การให้คะแนนตามแนวทางการประเมินความคิดเห็นแบบมาตราส่วนประเมินค่าแบบลิเคิร์ต (Likert Scales) ดังนี้

5 คะแนน หมายถึง มากที่สุด

4 คะแนน หมายถึง มาก

3 คะแนน หมายถึง ปานกลาง

2 คะแนน หมายถึง น้อย

1 คะแนน หมายถึง น้อยที่สุด

2. การแปลผลความหมายของคะแนน ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ความหมายค่าเฉลี่ยของคะแนนแล้วแปลความหมายที่กำหนด ดังนี้

2.1 วิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 2 เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การจัดการความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และการหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายข้อและรายด้าน วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, หน้า 162) ดังนี้

คะแนน 4.51 – 5.00 หมายถึง	มีสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์และมีการจัดการความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษามากที่สุด
คะแนน 3.51 – 4.50 หมายถึง	สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์และมีการจัดการความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษามาก
คะแนน 2.51 – 3.50 หมายถึง	สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์และมีการจัดการความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาปานกลาง
คะแนน 1.51 – 2.50 หมายถึง	สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์และมีการจัดการความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาน้อย

คะแนน 1.00 – 1.50 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์และมีการจัดการความรู้ของครู
ด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาน้อยที่สุด

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเพื่อพัฒนาโปรแกรมการจัดการความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของการจัดการความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก และความต้องการจำเป็นในการจัดการความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้มากที่สุดคือ การให้ครูสามารถลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ที่สามารถวางโครงการสอนและมอบงานให้ผู้เรียนปฏิบัติร่วมกันได้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นบรรยากาศที่ดีในการเรียน เพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกอบอุ่น และเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข การมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) ในการเรียนรู้ ครูควรได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการนำสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการเรียนการสอนกำหนดเป้าหมายการประเมิน การสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลสอดคล้องกับหลักสูตร การสอนไปกระจายและเผยแพร่ เช่น การนำไปใช้ การส่งผลงานเข้าประกวดการจัดนิทรรศการ

2. โปรแกรมการจัดการความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้เพื่อพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 และ 4.24 ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาโปรแกรมการจัดการความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของการจัดการความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการความรู้เป็นกระบวนการดำเนินการร่วมกันโดยผู้ปฏิบัติงานในองค์กร โดยนำความรู้ความชำนาญที่ฝังลึกในตัวตนหรือจากประสบการณ์ในการทำงานมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน นำมาสร้างและใช้ความรู้ในการทำงาน เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่คนสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติได้ให้เกิดประสิทธิผลดีขึ้นกว่าเดิม และเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้องค์กรบริหารทรัพยากรที่มีอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นแนวความคิดของการบริหารจัดการที่มีความสำคัญและเห็นคุณค่าของบุคคลในองค์กรซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากสังคมโลกในยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทุกด้าน (บุรุษย์ ศิริมหาสาร, 2550, หน้า 12) การจัดการความรู้จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการดึงศักยภาพที่ซ่อนเร้นของครูออกมาใช้ประโยชน์ในหลากหลายมิติโดยนำความรู้ความชำนาญที่ฝังลึกในตัวตน (Tacit Knowledge) จากประสบการณ์ในการทำงานมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน นำมาสร้างและใช้ความรู้ในการทำงานเกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่คนสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้ให้เกิดประสิทธิภาพสำหรับพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามมาตรฐานตำแหน่งและมาตรฐานวิทยฐานะของครู การพัฒนานวัตกรรมการศึกษาคุณภาพการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ (ถวัลย์ มาศจรัส, 2552, หน้า 9) บุญดี บุญญาภิลงและณรงค์ลักษณ์ ประสบสุขโชคชัย (2550, หน้า 6) กล่าวว่า การจัดการความรู้ คือ กระบวนการนำความรู้ที่มีอยู่หรือได้เรียนรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร โดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ เช่น การสร้าง รวบรวม แลกเปลี่ยนและใช้ความรู้ และความต้องการจำเป็นในการจัดการความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้มากที่สุดคือ การให้ครูสามารถลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ที่สามารถวางโครงการการสอนและมอบงานให้ผู้เรียนปฏิบัติร่วมกันได้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นบรรยากาศที่ดีในการเรียนเพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกอบอุ่นและเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554, หน้า 21) ที่สรุปว่าการบูรณาการคือการนำศาสตร์หรือความรู้วิชาต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กันนำมาเข้าด้วยกันหรือผสมผสานได้อย่างกลมกลืน เพื่อนำมาจัดเป็นการจัดการเรียนการสอนภายใต้หัวข้อเดียวกัน เชื่อมโยงกันเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยมีการเน้นองค์รวมของเนื้อหามากกว่าองค์ความรู้ของแต่ละรายวิชา และเน้นการสร้างความรู้ของผู้เรียนที่มากกว่าการให้เนื้อหาโดยครูเป็นผู้กำหนดการจัดการเรียนการสอนในการเขียนแผนการสอนของครูผู้สอน การมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) ในการเรียนรู้ ครูควรได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการนำสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการเรียนการสอนกำหนดเป้าหมายการประเมินการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลสอดคล้องกับหลักสูตร การสอนไปกระจายและเผยแพร่ เช่น การนำไปใช้ การส่งผลงานเข้าประกวดการจัดนิทรรศการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการความรู้เป็นกระบวนการดำเนินการร่วมกัน โดยผู้ปฏิบัติงานในองค์กร โดยนำความรู้ความชำนาญที่ฝังลึก

ในตัวคนหรือจากประสบการณ์ในการทำงานมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน นำมาสร้างและใช้ความรู้ในการทำงาน เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่คนสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติได้ให้เกิดประสิทธิผลดีขึ้นกว่าเดิม และเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้องค์กรบริหารทรัพยากรที่มีอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นแนวความคิดของการบริหารจัดการที่มีความสำคัญและเห็นคุณค่าของบุคคลในองค์กรซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากสังคมโลกในยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทุกด้าน (บุรชัย ศิริมหาสาร, 2550, หน้า 12) การจัดการความรู้จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการตั้งศักยภาพที่ซ่อนเร้นของครูออกมาใช้ประโยชน์ในหลากหลายมิติโดยนำความรู้ความชำนาญที่ฝังลึกในตัวคน (Tacit Knowledge) จากประสบการณ์ในการทำงานมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน นำมาสร้างและใช้ความรู้ในการทำงานเกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่คนสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้ให้เกิดประสิทธิภาพสำหรับพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามมาตรฐานตำแหน่งและมาตรฐานวิทยฐานะของครู การพัฒนานวัตกรรมการศึกษา คุณภาพการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Al-Behaisi, Suha Khalil (2011) นักการศึกษาที่มีความเชื่อว่าการส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพสำหรับครูอย่างต่อเนื่องคือกระบวนการที่จะช่วยแก้ไขข้อบกพร่องและเสริมสร้างทักษะทางการสอนและจะช่วยให้ครูได้คิดหาวิธีการสอนแบบใหม่ ๆ ในการนำไปใช้ในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างยั่งยืนได้

2. โปรแกรมการจัดการความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 24 มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้เพื่อพัฒนาการจัดการความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 และ 4.24 ตามลำดับทั้งนี้อาจเป็นเพราะจากการศึกษาแนวคิดหลักการเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรมและการสังเคราะห์กระบวนการพัฒนาโปรแกรม ผู้วิจัยสรุปได้ว่าโปรแกรม คือ ชุดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ออกแบบพัฒนาขึ้นจากแนวคิดทฤษฎี หลักการ เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาปรับปรุง แก้ไขเพิ่มเติมความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ของผู้เข้าร่วมโปรแกรม ประกอบด้วย 1) องค์ประกอบของโปรแกรม 2) กระบวนการพัฒนาโปรแกรม องค์ประกอบของโปรแกรม ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีดำเนินการ 5) การประเมินผลโปรแกรม กระบวนการพัฒนาโปรแกรม ประกอบด้วย 1) ขั้นตอนศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้อง 2) ขั้นตอนออกแบบโปรแกรม 3) ขั้นตอนประเมินผลโปรแกรม สอดคล้องกับผลการวิจัยของยอดอนงค์ จอมหงส์พัฒน์ (2553, หน้า 154-160) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน โปรแกรมการพัฒนาคู่มือองค์ประกอบที่สำคัญ 7 ประการ คือ 1) วิสัยทัศน์ 2) หลักการ 3) วัตถุประสงค์ 4) เนื้อหา 5) กระบวนการ 6) โครงสร้าง 7) การวัดและประเมินผล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการบูรณาการเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ควรให้ครูลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ที่สามารถวางโครงการสอนและมอบงานให้ผู้เรียนปฏิบัติร่วมกันได้ การจัดกิจกรรมแบบบูรณาการระหว่างสิ่งที่อยู่ในห้องเรียนกับสิ่งที่อยู่นอกห้องเรียนเป็นการบูรณาการระหว่างวิชาต่าง ๆ และครูควรมีความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนและวิธีการบูรณาการภายในรายวิชาเป็นอย่างดี

1.2 ด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ควรจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่เน้นบรรยากาศที่ดีในการเรียน เพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกอบอุ่น และเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข การกำหนดกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสามารถทางด้านร่างกายของผู้เรียนที่จะปฏิบัติได้ และควรคำนึงถึงประสบการณ์เดิมเพื่อจัดกิจกรรมใหม่ได้ต่อเนื่อง และการคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลไม่จำเป็นว่าผู้เรียนทุกคนทำกิจกรรมอย่างเดียวกันหมดโดยกำหนดกิจกรรมที่หลากหลาย

1.3 ด้านการใช้รูปแบบและเทคนิควิธีการสอนอย่างหลากหลาย ครูควรมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) ในการเรียนรู้ การใช้วิธีการสอนแบบบทบาทสมมติเพื่อให้ผู้เรียนแสดงบทบาทในสถานการณ์ที่สมมุติขึ้น การใช้วิธีการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริม การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความสามารถในการเสนอการคิดและโต้แย้งด้วยเหตุผล

1.4 ด้านการพัฒนาสื่อและนวัตกรรม ครูควรได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการนำสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการเรียนการสอนไปกระจายและเผยแพร่ เช่น การนำไปใช้ การส่งผลงานเข้าประกวดการจัดนิทรรศการ การนำความเป็นผู้นำทางปัญญาในการคิดพัฒนาการจัดการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์ และการพัฒนาศาสตร์ทางครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์รวมทั้งการพัฒนาทางวิชาชีพอย่างมีนวัตกรรม และครูได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อและนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง

1.5 ด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง ครูควรมีความรู้ความเข้าใจในการกำหนดเป้าหมายการประเมิน การสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลสอดคล้องกับหลักสูตร การวางแผนการวัดและประเมินผลร่วมกัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการพัฒนาโปรแกรมการจัดการความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้โรงเรียนในสังกัดอื่น ๆ เพื่อตรวจสอบความสำคัญของโปรแกรมการวิจัยว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาหรือไม่ เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย และกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานะและบริบทใกล้เคียงกัน

2.2 ควรจะทำการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อเพิ่มเติม เพื่อการศึกษาในเชิงลึก

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- เจษฎา นกน้อย. (2552). *นวัตกรรมการจัดการความรู้และการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จำเริญ จิตรหลัง. (2552). การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้. *สารสารวิชาการ*, 12(3), 19-20
- ณัฐพันธ์ เจริญนนท์. (2552). *การจัดการเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ: บริษัทยูวีเอดิเคชั่น จำกัด (มหาชน).
- ถวัลย์ มาศจรัส. (2552). *ภูมิปัญญาสร้างสรรค์การจัดการผลงานทางวิชาการของผู้บริหารข้าราชการครูบุคลากรทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ชารอักษร.
- ทิตินา แหมมณี และคณะ. (2547). *การวิจัยและพัฒนารูปแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรการสอน และเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดการและบริหารการศึกษา ยุคปฏิรูปการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: บริษัท แอล. ที. เพรส จำกัด.
- นิชาภา พรสวรรค์. (2551). *การพัฒนาบุคลากรด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานโรงเรียนบ้านสิริขุนหาญ อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญดี บุญญากิจ และนางลักษณ์ ประสบสุขโชคชัย. (2550). *การจัดการความรู้สู่ความเป็นเลิศ*. กรุงเทพฯ: บริษัทจิรวัดน์เอกซ์เพรส จำกัด.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน.
- บุรชัย ศิริมหาสาร. (2550). *จัดการความรู้สู่ความเป็นเลิศ*. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- ยอดอนงค์ จอมหงส์พิพัฒน์. (2553). *การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูผู้สอน การจัดการเรียนรู้ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ ค.ด. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- รุ่ง แก้วแดง. (2545). *ปฏิวัติการศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- วรารณ สีนาวร. (2553). *การพัฒนาแบบการเรียนแบบผสมผสานแบบร่วมมือโดยใช้แหล่งข้อมูลเป็นหลักในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการรู้สารสนเทศ และทักษะการเรียนรู้เป็นทีมของนักศึกษาครู*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจารณ์ พานิช. (2548). *สู่การสร้างสรรค์สังคมด้วยศักยภาพการจัดการความรู้ในมหาวิทยาลัย*. *วารสารศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 11(3), 3-7.
- สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา. (2550). *การวิจัยการติดตามสภาวะการณ์ครูรายจังหวัด (Teacher Watch) และการสร้างตัวแบบการพัฒนาครูที่สนองตอบสภาวะการณ์และปัญหาในการทำงานของครู*. กรุงเทพฯ: คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2548). *การจัดการความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: จิรวัดน์เอกซ์เพรส.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). *จากจุดเน้นการพัฒนาผู้เรียน...สู่ชั้นเรียนการจัดการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- _____. (2550). *รายงานการดำเนินโครงการพัฒนาบุคลากรแกนนำจัดการความรู้ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2547). *คู่มือผู้ประกอบการวิชาชีพทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: คุรุสภา.
- Hoy, W.K. and C.G. Miskel. (2001). *Educational Administration : Theory Research and Practice*. (8th ed). New York: McGraw-Hill.
- Mathues, P.K.. (2003). The Relationship between Participation in student – Centered Discussions and the Academic Achievement of Fifth – grade Science Student, *Dissertation Abstracts International*, 64(4), 1208 – A.
- McKeen, J.D. and H.A. Smith. (2003). *Marketing IT Happen: Critical Issues in IT Management*. Ontario: Wiley.